

معاونت بررسی های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

بررسی راهبردهای مطالبه و اثربخشی

اجرای مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار

مقدمه و ضرورت مساله:

قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، که علیرغم تمام مخالفت‌های دولت در بهمن ماه ۱۳۹۰، به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید، در ۵۳ حکم در قالب ۲۹ ماده، اهداف زیر را دنبال می‌کند:

- تسهیل کسب و کار به ویژه از طریق تسریع در صدور مجوزها؛
- برقراری شفافیت اقتصادی بیشتر به منظور کاهش فساد اقتصادی؛
- ایجاد سامانه های پنجره واحد معاملات بخش عمومی و تجارت فرامرزی؛
- رفع موانع تولید و سرمایه‌گذاری به ویژه برای بنگاه های خرد و کوچک؛

با توجه به اینکه اهم مشکلات کسب و کارها در خصوص قوانین و مقررات، مربوط به عدم آگاهی و اطلاع قبلی از قوانین ابلاغی است، می‌توان مهمترین راه حل در تقلیل اثرات اختلال آور قوانین و مقررات محل کسب و کار را نه تنها شناسایی این دسته از قوانین، بلکه جلوگیری از تصویب و ابلاغ چنین قوانینی، مطرح نمود. همچنین یکی از عوامل اصلی عدم ثبات قوانین و مقررات در کشور که در قالب اصلاحیه و الحاقیه‌های مکرر و زود هنگام بروز می‌نماید و نهایتاً منجر به پدیده تورم قوانین و مقررات می‌شود، عدم دریافت نظرات بخش خصوصی و طبعاً عدم اطلاع از مواضع آنها در مورد قوانین، به عنوان مهمترین ذینفعان هر مقرر از سوی نهادهای تهیه کننده لوایح و طرح هاست.

در این راستا ظرفیت‌های مناسبی همچون مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار وجود دارد ولی به دلیل نبود ضمانت اجرایی و سازوکار دقیق و الزام آور، تا کنون این قانون به خوبی اجرا نشده است و حتی در طرح پایش فضای کسب و کار نیز گزارش دقیقی از عملکرد اجرای این مواد در دست نمی‌باشد (بنظر می‌رسد مواد ۲ و ۳ آئین‌نامه اجرایی ندارند).

هدف این قانون که به نوبه خود یک قانون مترقی می‌باشد، بهره‌مندی از ظرفیت بخش خصوصی و تعاونی در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی است تا با تسهیل‌گری در امور اقتصادی و شناسایی قوانین محل کسب و کار، پیشنهادات اصلاحی خود را به حاکمیت، دولت و مجلس ارائه دهد. در این قانون ارتباطات بین حاکمیت و بخش خصوصی و تعاونی به درستی شفاف‌سازی شده است تا با توجه به گفتگوی حاکمیت با بخش خصوصی، نظرات و تجربیات افرادی که مستقیماً در ایجاد و بهبود اقتصاد و اشتغال نقش دارند در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی، قانون‌گذاری و تهیه بخشنامه‌ها، رویه‌ها و دستورالعمل‌های اداری، اعمال و اجرا شود. اما شاهد آن هستیم که با گذشت ۱۱ سال از تصویب قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار و صدور بخشنامه‌های متعدد، فعالان اقتصادی در بخش خصوصی بر این باورند که بخش زیادی از این قانون اجرا نشده است.

می‌توان یکی از موانع اجرای صحیح این قانون را عدم بلوغ دست اندرکاران حوزه کسب و کار برای گفتگو و تعامل با یکدیگر مطرح نمود که نتوانسته‌اند از تجربیات اجرایی ارزشمند بخش خصوصی، به عنوان نقشه راه در قالب تدوین قوانین، بخشنامه‌ها و رویه‌ها بهره‌مند شوند.

موضوع ارتقای رتبه ایران در شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی، (موضوع تبصره ماده ۴ قانون بهبود محیط کسب و کار) که در حال حاضر در قالب شاخص آمادگی کسب و کار، ابعاد بزرگتری یافته است نیز مستلزم تدقیق سازوکاری برای بهبود تعامل دولت و بخش خصوصی برای جلوگیری از انتشار قوانین مخل و متناقض و یا دارای ابهام در فضای کسب و کار است که می توان ریشه آن را در مواد ۲ و ۳ جستجو نمود.

مساله اصلی اینجاست که بخش خصوصی علیرغم مطالبه گری های بسیار در این حوزه و همچنین وجود ظرفیت های متعدد، تاکنون در ایجاد نهادهای مناسب و سازوکارهای لازم برای ارائه نظرات و پیگیری بازخورد نظرات فعالان اقتصادی در تدوین یا اصلاح قوانین و مقررات موفقیت چندانی نداشته است. در واقع علیرغم متن مصرح قانون در مواد ۲ و ۳ بهبود مستمر محیط کسب و کار و علاوه بر آن، با تأکید مجدد در ماده ۶۰ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و بخشنامه های مختلف، همچنان از نظرات تشکل های بخش خصوصی به نحو بایسته و نظام مندی در نظام مقررات گذاری کشور استفاده نمی شود.

شواهدی از عدم اجرای مفاد ۲ و ۳:

- گزارش نظارتی مرکز پژوهش های مجلس از اجرای قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار (آخرین نسخه مربوط به سال ۱۳۹۶)
- گزارش پایش احکام قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار اتاق ایران (آخرین گزارش مربوط به سال ۱۴۰۱)
- تکرار مفاد این مواد در بخشنامه ها و قوانین متعاقب که نشان از عدم اجرا و ضرورت بر تاکید الزام اجرا دارد و خود موجب تورم قوانین در این حوزه شده است:
- دستور معاون اول رئیس جمهور طی بخشنامه مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۰۹:
در اجرای مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار و نظر به لزوم بهره گیری از نظرات تشکل های غیردولتی اقتصادی نظیر اتاق های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، تعاون و اصناف و تشکل های کارفرمایی و کارگری، تمامی دستگاه های اجرایی مکلفند در تدوین یا اصلاح بخشنامه ها و رویه های اجرایی و در ارائه پیشنهاد برای تصویب مقررات دولتی، نظر تشکل های ذیربط را اخذ و مورد توجه قرار دهند. دفتر هیئت دولت و کمیسیون های دولت نیز در فرآیند بررسی پیشنهادهای مربوط، ضمن اخذ نظر کتبی تشکل های ذیربط، در صورت لزوم از نماینده آنها برای شرکت در جلسات دعوت می کند.
- ماده ۶۰ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور:
رعایت مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار در تدوین آیین نامه های اجرایی این قانون الزامی است.

○ بخشنامه معاونت حقوقی ریاست جمهوری خطاب به کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، موسسات، شرکت‌های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، استانداری‌ها و سایر دستگاه‌های اجرایی مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۲۵:

در این بخشنامه تاکید شده است کلیه سازمان‌ها و وزارتخانه‌های دولتی، در مراحل بررسی موضوعات مربوط به محیط کسب و کار و همچنین برای اصلاح و تدوین مقررات و آیین نامه‌ها می‌بایست نظرات تشکل‌های کارفرمایی و کارگری را نیز اخذ و بررسی کنند و از نمایندگان آنان در جلسات تصمیم‌گیری دعوت بعمل آورند.

○ بند ۸ منشور حقوق فعالان اقتصادی:

دولت و دستگاه‌های اجرایی مکلفند هنگام تدوین یا اصلاح مقررات، نظر کتبی اتاق‌ها و تشکل‌های اقتصادی مربوط را استعلام و مورد توجه قرار دهند و در صورت لزوم از آنها برای شرکت در جلسات دعوت به عمل آورند.

○ بخشنامه معاون حقوقی رئیس جمهور پیرامون "چگونگی تدوین و یا اصلاح بخشنامه‌ها و رویه‌های اجرایی مرتبط با کسب و کار" ابلاغی در ۱۳۹۸/۰۴/۱۹:

در اجرای مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰ مبنی بر لزوم بهره‌گیری از نظرات تشکل‌های اقتصادی غیردولتی نظیر اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، تعاون و تشکل‌های کارفرمایی و کارگری، تمامی دستگاه‌های اجرایی مکلفند:

۱- در تدوین یا اصلاح بخشنامه‌ها و رویه‌های اجرایی مرتبط با کسب و کار و در ارائه پیشنهاد برای تصویب مقررات، نظر اتاقها و سایر تشکل‌های اقتصادی ذیربط را اخذ و در تدوین و اصلاح مقررات مورد توجه قرار دهند و از نماینده آنها برای شرکت در جلسات دعوت کنند.

۲- در راستای تضمین اجرای مواد فوق‌الذکر، به همراه پیشنهاد تدوین یا اصلاح قوانین، مقررات و رویه‌ها، پیشنهادها و نظارت دریافتی از تشکل‌های ذیربط و گزارش توجیهی پذیرش یا رد بهره‌گیری از آنها در پیش نویس، مصوبات مزبور را به مرجع تصمیم‌گیرنده ارسال نمایند.

۳- گزارش سالانه عملکرد خود در اجرای این بخشنامه را به همراه مستندات آن در پایان هر سال، به معاونت حقوقی رئیس جمهور ارسال نمایند.

○ ماده ۱۴۳ آیین نامه داخلی مجلس اصلاحی ۱۳۹۴/۱۱/۰۴:

ماده ۱۴۳ - کمیسیون اصلی موظف است در رسیدگی به طرحها و لوایح از وزرا و یا بالاترین مقام دستگاه‌های اجرائی مرتبط با موضوع، مرکز پژوهش‌ها، دیوان محاسبات، نمایندگان کمیسیون‌های فرعی و نمایندگان که در موعد مقرر پیشنهاد خود را ارائه نموده‌اند و عنداللزوم نماینده بخش خصوصی اعم از اتاق‌های بازرگانی و صنایع و معادن، کشاورزی، تعاون، اصناف، تشکل‌های کارگری، انجمن‌ها و اتحادیه‌ها و مجامع صنفی، صنعتی، معدنی و کشاورزی حسب مورد دعوت نماید و پس از رسیدگی گزارش خود را در مهلت مقرر به هیات رئیسه مجلس تقدیم کند.

○ ماده ۳ دستورالعمل نحوه تدوین مقررات مرتبط با محیط کسب و کار مصوب ۱۴۰۳:

ماده ۳- دولت و دستگاه‌های اجرایی مکلفند در مراحل تدوین یا اصلاح مقررات و رویه‌های اجرایی نظر کتبی اتاق‌ها و آن دسته از تشکل‌های اقتصادی ذی‌ربطی که عضو اتاق‌ها نیستند و در صورت لزوم، ذینفعان، مراکز علمی معتبر از جمله دانشگاه‌ها مراکز پژوهشی بنیاد ملی نخبگان و همچنین نهادهای قانونی مردم نهاد تخصصی و صنفی را اخذ و مورد توجه قرار دهند و در صورت اقتضاء از آنها، برای شرکت در جلسه دعوت کنند.

رویه‌های غیرمعارف اینچنینی مبنی بر ضرورت یادآوری اجرای تکالیف مصرح در یک قانون به دستگاه‌های اجرایی در قالب بخشنامه‌ها و سایر قوانین مرتبط نتیجتاً بار تورم قوانینی ایجاد نموده است که فقط بر اجرای یک قانون دیگر تاکید دارد که این خود نیاز به آسیب شناسی این موضوع دارد که دلایل استتکاف از یک تکالیف مصرح در قانون چیست که با وجود تاکیدات مکرر و چندین باره بر اجرای آن قانون در خلال قوانین موخر دیگر نیز راهگشا نبوده است.

فقدان ضمانت اجرایی؛ حلقه مفقوده اجرای قانون

بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد، طی ده سال گذشته مفاد مواد ۲ و ۳ به صورت موردی و بسیار محدود اجرایی شده است که در این خصوص می‌توان فقدان ضمانت اجرایی را یکی از دلایل بروز این مساله مطرح نمود. در واقع این قانون تکلیف اجرایی دارد، اما برای آن ضمانت اجرایی و ابزار تنبیهی در صورت استتکاف تعریف نشده است. مشخص نشده است که اگر این قانون در دستگاه‌های اجرایی، اجرا نشود چه جریمه‌ای برای آن دستگاه در نظر گرفته خواهد شد و یا اگر هنگام تغییر ناگهانی قوانین و مقررات، از بخش خصوصی نظرخواهی نشود و بخش خصوصی از این منظر متضرر شود، کدام ارگان یا دستگاه مسئول این خسارت است؟ این موارد، موضوعات مهمی هستند که تا کنون به آنها پرداخته نشده است.

هدف اصلی:

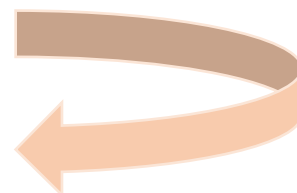
مطالبه از دولت برای الزام دستگاه‌های مقررات‌گذار به ایفای تکلیف قانونی مبنی بر دریافت نظرات اتاق‌ها و تشکل‌های بخش خصوصی در تدوین قوانین و مقررات به عنوان حقوق حداقلی فعالان اقتصادی

موانع احتمالی برای تحقق هدف

- خودداری و عدم تمایل دولت برای دعوت از بخش خصوصی در تنظیم مقررات
- ضعف نهادی برای مشارکت موثر و فعالانه در تدوین و اصلاح قوانین

الزامات اصلی تحقق هدف

- تصمیم و عزم مقامات اجرایی
- آمادگی بخش خصوصی برای مشارکت مؤثرتر و فعالانه‌تر در مقررات‌گذاری

راهبردهای قابل پیگیری برای تحقق اهداف:

۱- مستندسازی موارد نقص اجرای قانون

تدوین مستندات در خصوص عملکرد مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار از مسیرهای زیر قابل پیگیری خواهد بود:

الف: شناسایی و احصاء موارد نقص قانون

ب: شناسایی قوانین متاخر متعارض با عملکرد ماده ۲ و ۳

ج: شناسایی مصوباتی که در آنها نظرات بخش خصوصی احصا شده است ولی خروجی قانون با آن مغایر بوده است و یا نظرات بدون تعدیل، حذف شده است.

این مستندات می‌تواند در نتایج طرح پایش فضای کسب و کار نیز مورد استفاده قرار گیرد؛ لذا لازم است در همکاری مشترک با مرکز آمار اتاق ایران، در این خصوص برنامه‌ریزی شود. در این مسیر لازم است برای دو شاخص مصوبات دولت/دستگاههای اجرایی و مقررات نظرخواهی شده از اتاق‌ها و تشکلهای، مستندات جمع‌آوری نمود. پرواضح است نتایج این مستندات می‌تواند ابزار مناسبی در اختیار بخش خصوصی جهت مطالبات بعدی از دولت (حتی در سطوح پیشنهاد اصلاح قانون) باشد.

مشخصات کلی موارد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار

ماده	خلاصه حکم	مسئول اجرا	شاخص ارزیابی
۲	درخواست و بررسی نظر کتبی اتاقها و آن دسته از تشکلهای ذیربط که عضو اتاقها نیستند توسط دولت هنگام بررسی موضوعات کسب و کار	دولت	<ul style="list-style-type: none"> مصوبات دولت در حوزه کسب و کار تعداد مکاتبات نظرخواهی شده از اتاق‌ها و تشکلهای
۳	استعلام نظر تشکلهای ذیربط توسط دستگاههای اجرایی هنگام تدوین مقررات و بخشنامه‌ها	دستگاههای اجرایی	<ul style="list-style-type: none"> مصوبات دستگاههای اجرایی مقررات نظرخواهی شده از اتاق‌ها و تشکلهای

*این موضوع می‌تواند از طریق انتشار فراخوان بین تشکل‌های بخش خصوصی برای احصاء مصادیق نقص قانون صورت پذیرد.

*پیشنهاد می‌شود این مستندات به صورت فصلی تهیه، انتشار و به روزرسانی شود.

۲- تبعات ادامه وضع موجود

- پر واضح است عدم احصاء نظرات بخش خصوصی اعم از اتاق‌های سه گانه و تشکلهای و انجمن‌های تخصصی در هر حوزه موجب بروز اخلاص‌های عدیده‌ای در فضای کسب و کار از جمله انبوهی از قوانین متعارض و متناقض شده است که مخل فضای کسب و کار بوده و شناسایی هریک از این قوانین و برنامه‌ریزی برای رفع آسیب‌های آنها نیازمند طی نمودن مسیرهای دشواری است که هزینه‌های بسیاری نیز بهمراه خواهد داشت.
- ضرورت تحقق شعار سال پیرامون رشد اقتصادی با مشارکت مردمی و ضرورت برنامه‌ریزی برای تحقق اهداف برنامه هفتم توسعه از دیگر موضوعاتی هستند که مشارکت بخش خصوصی در سال جاری را بیش از پیش می‌طلبد.
- همچنین قرار گرفتن در آستانه آزمون محیط کسب و کار ایران در شاخص جدید بانک جهانی در قالب Business Ready که آئینه تمام نمای محیط کسب و کار ایران در فضای جهانی و معیاری برای جذب سرمایه و تحقق اهداف تعریف شده در این حوزه می‌باشد، از جمله نشانه‌های ضرورت توجه جدی به مشارکت بخش خصوصی در بهبود محیط کسب و کار در کشور است.

۳- شناسایی و استفاده از ظرفیت‌های موجود

مسیرهای طی شده طی سالهای اخیر برای استمرار در ضرورت اجرای این مواد قانونی، ظرفیت‌های بسیاری را ایجاد نموده است که تا کنون به نحو مقتضی از آنها استفاده نشده است. شناسایی این ظرفیت‌های موجود (اعم از آئین نامه‌ها، بخشنامه‌ها، کارگروها و کمیته‌ها) برای استفاده و تقویت آنها و تبدیل نمودن آنها به یک ضمانت اجرایی برای عمل به این مواد یکی از اهداف مورد نظر می‌باشد. برخی از این ظرفیت‌ها عبارتند از:

- کمیته موضوع ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (کمیته حمایت از کسب و کار)
- شورای راهبری بهبود محیط کسب و کار و در مقام بالاتر آن شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی
- دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی
- کمیسیون ویژه حمایت از تولید و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی

۴- شناسایی و طبقه‌بندی دستگاه‌های مقررات گذار بر اساس نحوه عملکرد

شناسایی وزارتخانه‌ها و نهادهایی که در این حوزه دارای حسن عملکرد بوده‌اند و همچنین سازمانهای فاقد عملکرد و در کنار آن آسیب‌شناسی دلایل استتکاف از اجرای این مواد (این مهم از طریق مکاتبه با نهادهای قانونگذار طی یکسال گذشته و درخواست گزارش عملکرد پیرامون مواد ۲ و ۳ جهت پیاده سازی فرآیند آسیب‌شناسی امکان پذیر است) یکی از اقدامات کلیدی در این زمینه می‌باشد. خروجی این آسیب‌شناسی می‌تواند مسیر را برای نحوه الزام دستگاه‌ها به اجرای این مواد

دستاورد ماده ۲ دستورالعمل نحوه تدوین پیش‌نویس مقررات مرتبط با محیط کسب و کار، لازمه این اقدام خواهد بود.

قانونی مشخص نماید. کمک‌های مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود محیط کسب و کار وزارت اقتصاد در پیشبرد این مسیر بسیار موثر خواهد بود.

۵- ایجاد سازوکار قابل پیگیری

پیشنهاد می‌شود سازوکار مشخصی در فرآیندهای قانونگذاری در نهادهای قانونگذار برای مستندسازی اقدامات انجام شده پیرامون اجرای مواد ۲ و ۳ در خصوص ارائه نظرات و پیگیری بازخورد نظرات فعالان اقتصادی در تدوین یا اصلاح قوانین و مقررات ایجاد شود.

در این مسیر لازم است چارچوب منظمی بین اتاق‌های سه‌گانه و سازمان‌های مقررات‌گذار برای تدقیق ابعاد قانون‌گذاری در حوزه کسب و کار ضمن شناسایی موارد زیر، ایجاد شود:

- فهرست نهادها و سازمان‌هایی که مطابق با قانون، اختیار قانون‌گذاری دارند.
- مشخص شدن مقام واجد صلاحیت جهت وضع مقرر در هر دستگاه و حدود صلاحیت آنها
- تعیین نماینده بخش خصوصی متناسب با حوزه‌های قانونگذاری شناسایی شده با یک چارچوب منعطف (ضمن اینکه اتاق‌های سه‌گانه می‌بایست در جلسات و کارگروه‌های تخصصی نسبت به شناسایی و معرفی نمایندگان خبره در هر حوزه اقدام نمایند).
- الزام دستگاه‌های مقرراتگذار به مستندسازی اقدامات پیرامون مواد ۲ و ۳ و همچنین تدوین چارچوبی برای همکاری‌های آتی در این زمینه. این مستندات شامل موارد زیر است:
 - مکاتبات دستگاهها با اتاق‌های سه‌گانه و تشکلهای مرتبط با موضوع، هنگام تصمیم‌گیری پیرامون وضع قانون، مقرر و بخشنامه جدید و یا اصلاح قوانین قبلی
 - نظرات دریافتی از اتاق‌ها و تشکل‌های ذیربط
 - گزارش توجیهی در خصوص پذیرش یا رد نظرات و علل آن در پیش‌نویس مصوبات مزبور
- الزام دستگاه‌ها به ارائه مستندات بند فوق، هنگام بارگذاری قوانین در سامانه مقررات دولت و پیش از ابلاغ
- استخراج ارتباطات برنامه BR با مواد ۲ و ۳ شناسایی و استخراج نقاط قوت و ضعف برای بهبود رتبه ایران در شاخص آمادگی کسب و کار بانک جهانی

مواد ۲ و ۳ دستورالعمل نحوه تدوین پیش‌نویس مقررات مرتبط با محیط کسب و کار و تبصره ۲ ماده ۳ آئین نامه اجرایی ماده ۲۴ به شرط اجرای کامل و بی قید و شرط لازمه این اقدام خواهد بود.

۶- تدوین پیش نویس اصلاح قانون

○ تدوین پیش نویس اصلاحی مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر و یا آیین نامه‌های مربوطه با رویکرد الزام آور شدن دریافت نظرات بخش خصوصی و ایجاد ضمانت اجرایی عمل به قانون. مسیر پیشنهادی در این خصوص تبصره ۱ بندب ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ می باشد:

بند ب ماده ۱۲- اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی موظف است با همکاری اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شورای اصناف کشور، نسبت به شناسایی قوانین، مقررات و بخشنامه‌های مخل تولید و سرمایه گذاری در کشور اقدام نماید و با نظرخواهی مستمر از تشکل های تولیدی و صادراتی سراسر کشور و بررسی و پردازش مشکلات و خواسته‌های آنها، به طور مستمر گزارش ها و پیشنهادهایی را تهیه کند و به کمیته ای متشکل از دونفر از هر قوه به انتخاب رییس آن قوه ارائه دهد. کمیته مذکور موظف است ضمن بررسی پیشنهادهای ارائه شده، راهکار قانونی لازم را اتخاذ کند.

تبصره ۱: گزارش های موضوع این بند در مورد قوانین و مصوبات و بخشنامه های مزاحم، خلأ قانونی، اجرای نادرست یا ناقص قوانین و همچنین پیشنهاد اصلاح قوانین و مقررات و ارتقای امنیت اقتصادی، حقوق مالکیت و حمایت از سرمایه گذاری و تولید و صادرات و اشتغال و چگونگی کاهش قیمت تمام شده کالاها و خدمات در ایران همراه با ارتقای کیفیت و رشد تولید و موارد مربوط به سرمایه گذاری و تولید و استفاده بهینه از سرمایه گذاری ها و ظرفیت های موجود تهیه می شود).

نکات مهم در این خصوص:

۱- در سال ۱۳۹۹ " طرح اصلاح قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار " در قالب یک ماده واحده ارائه شده است که حاوی برخی ایرادات حقوقی بوده است. لذا در تدوین پیش نویس جدید، لازم است ضمن اجماع نظر متخصصان و صاحب نظران این حوزه، ملاحظات حقوقی دقیقی جهت اثربخشی آن در نظر گرفته شود.

۲- پیشنهاد زیر در قالب پیش نویس اصلاح قانون و یا آیین نامه اجرایی قابل ارائه خواهد بود:

الف: طرح هر گونه آیین نامه، دستورالعمل و سایر متون قانونی حوزه کسب و کار در هیئت وزیران منوط به احراز رعایت کامل مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار و ارائه مستندات ذکر شده در بند ۵ خواهد بود در غیر این صورت امکان طرح در هیات وزیران وجود نخواهد داشت.

ب: تصویب هر گونه آیین نامه، دستورالعمل و بخشنامه توسط دستگاههای اجرایی و سایر سازمانها، تنها از سوی بالاترین مقام دستگاه اجرایی مربوطه امکان خواهد بود و لازم است سازوکاری برای الزام دستگاهها به ارائه مستندات ذکر شده در بند ۵، هنگام بارگذاری قوانین در سامانه مقررات دولت و پیش از ابلاغ، تدوین شود.

ج: ضمانت اجرایی بندهای فوق این است که اگر دستگاه ذیربط از ارائه مستندات موضوع بند ۵ اجتناب نماید، مقرراتی که از سوی آن مراجع وضع می‌شود در سامانه ملی اطلاع رسانی قوانین کشور، منتشر نخواهد شد.

د: در صورت احراز عدم اجرای مواد ۲ و ۳ قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار، موضوع از مصادیق تخلف صادرکننده بخشنامه و دستورالعمل مزبور تلقی شود و قابل پیگیری در دیوان عدالت اداری باشد.

○ در صورت اصلاح متن ماده قانونی فوق، می‌توان درخواست اصلاح آیین‌نامه لزوم ثبت و اطلاع رسانی مقررات در پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات که توسط معاون اول ریاست جمهوری جناب آقای مخبر در اردیبهشت ۱۴۰۳ ابلاغ شده است، را نیز ارائه داد. به طور خاص ماده ۲ این آیین‌نامه:

(ماده ۲- دستگاه‌های اجرایی مکلفند در تدوین یا اصلاح مقررات و رویه‌های اجرایی مرتبط با محیط کسب و کار، نظر اتاق‌ها و تشکل‌های کارفرمایی و کارگری که عضو اتاق‌ها نیستند و سایر تشکل‌های اقتصادی ذی‌ربط را اخذ و مورد توجه قرار دهند و در صورت لزوم، از آنها برای شرکت در جلسات دعوت کنند. در مواردی که دستگاه اجرایی، تصویب مقرره‌ای را به مراجع ذی‌صلاح پیشنهاد می‌نماید، مکلف است پیشنهاد خود به همراه اطلاعاتی از قبیل اسناد پشتیبان، قوانین و مقررات مرتبط، آثار وضع مصوبه جدید بر مقررات پیشین، نظرات دریافتی از تشکل‌های اقتصادی ذی‌ربط و گزارش توجیهی پذیرش یا رد آنها را در قالب دستورالعمل ابلاغی توسط معاونت حقوقی رئیس‌جمهور به مراجع تصمیم‌گیرنده ارسال نماید).

در این آیین‌نامه نیز مجدداً همان متن و ادبیات ماده ۲ تکرار شده است و در واقع به دلیل عدم تمکین دستگاه‌ها به مفاد مربوطه در قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، در آیین‌نامه نیز عیناً بدون ایجاد وجه الزام و سازوکار اجرایی، تکرار شده است.

انتظارات آتی

- اهتمام بر اجرای دقیق و پایش آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۴
- تاکید بر ابلاغ راهنمای حقوق فعالان اقتصادی در مواجهه با مقررات
- ایجاد کمپین گسترده با هدف اطلاع رسانی به فعالان بخش خصوصی پیرامون حقوق اصلی خود در فضای کسب و کار
- ایفای نقش جدی اتاق‌ها در تسهیل سازوکار مطالبه‌گری حقوق فعالان اعضا در مواجهه با موارد نقض حقوق
- تشکیل شبکه مشارکتی از تمام ذینفعان و نهادهای اثرگذار برای تدوین آیین‌نامه اجرایی مواد ۲ و ۳

